

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a voisis institutum ad cat olicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseltük XIII. Leó pápa Zichy-Nándor grófhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Főszerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohányfőzsdékben.

Miért nem járult Fehérvár a balatonvidéki vasúthoz?

Megdöbbenve tárgyaljuk szélteben-hosszában azt a különös merényletet, a melyet a magyar állam, vagy mondjuk — a magyar képviselőház Székesfehérvár ellen elkövetni készül s a melyhez Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter is vak eszköznek adta magát.

Sokan Havranek polgármestert szeretnék okozni — okkal-e, ok nélkül-e nem vitatjuk — hogy ő lett volna az okadója ennek a nekünk nagyon is keserű eredménynek.

Hogy Havranek polgármester nem lelkesedik és nem lelkesedhetik a vicinálisokért, azt — úgy hisszük — felesleges magyarázgatni. Mikor egy évtized előtt a vicinális-láz Székesfehérvárt is hatalmába ejtette, Havranek József polgármester volt a fő szószólója annak a mozgalomnak, a mely a városi-képviselőtestületet a hozzájárulásra rábirta. Mennyi szép remény, mennyi ígért kelt akkor szárnyra!

Ha azonban csak fele is megvalósult volna, illetőleg — ha csak a statusquo, a régi állapot fennmaradt volna — mennyi keserves tapasztalattól menekedtünk volna még s mennyivel előbbre lehetnének anyagi haladásunkban!

Székesfehérvár szab. kir. város hozzájárult:

a bicske—székesfehérvári vonalhoz

100 ezer koronával,

a székesfehérvár—Vibogárdi vonalhoz

100 ezer koronával,

a fejér- és tolnamegyei vonalhoz

150 ezer koronával.

S mit kaptunk mindezért cserébe? Azt, hogy örök időre vádolhatjuk magunkat a forgalomnak Budapest felé való terelésével. Azt, hogy mi városunk drágább mint Budapest, hogy kereskedelmünk lazább, lanyhább mint a multban volt.

S hozzá még mit?

Azt, hogy Vörös Lászlónak, a darabont miniszternek átkos uralma alatt a Pesti Kereskedelmi Bank megszerezte a fejér—tolnamegyei helyiérdekű vasut elsőbbségi kötvényeit. — a melyhez a mi városunk 150 ezer koronával járult — s mi majd 70—80 év múlva kapunk a 150 ezer koronánkért 4000 korona körül, a mikor a mi 200 koronás kötvényeink 5-6 percentet érnek.

Ha valaki ezt tudja, értheti, hogy miért idegenkedett Havranek polgármester az új vasúthoz való hozzájárulástól s hogy miért remeg városunk közönsége, a mi-

kor ilyen címeiken kéri a lapos erszénye sorvasztását.

S hozzá most esik meg velünk az a tragikomikum, hogy ugyanazon a fejértolnamegyei helyiérdekű vonalon, a mely ránk nézve másfélszáz ezer korona veszteséget jelent — folytatják tovább a mi tönkretételünket s viszik be Budapestre azt a környéket a mely még eddig hozzánk huzott!

Gyönyörű állapot!

Kossuth Ferenc büszke lehet, ha az ő ministerségéhez fog fűződni ez a sötét dicsőség!

A szakértők úgy mondják, hogy még semmi sincs későn. Még sokat, még mindent el lehet érni, a mit a mi jogos és igazságos érdekeink követelnek.

Álljunk össze. Ostromoljunk a parlamentet, írjunk fel a képviselőházhoz, a képviselőkhöz és ne engedjük, hogy ez az arculcsapás érhesen bennünket:

Különösen kérjük a Vél és környéke érdekeltségét, hogy a maguk érdekében még a legközelebbi napokban tegyenek meg mindent a gonosz-terv kigyűfjének eltaposására s az ő és a mi érdekeink előmozdítására. Most még nem késő. Egy hét, két hét múlva csak a szánka! láthatjuk a szánkba nem röpült sült galamb után.

A hárfá.

— A „Fejérmegyei Napló” tárcája. —

Irta: Popini Albert.

A hárfá! Az emlékeknek egész világa támad föl e szóra! Semmiféle hangszer sem tekinthet vissza ilyen dicsőséggel teljes multra. A legősibb civilizációk kortársaképpen, úgy látszik, hogy dédelgetett tolmácsa volt az emberi léleknek örömeiben-bujában, mert az emberi szívnek összes hurjait rezgésbe tudja hozni.

Ott látni már a hárfát az emberi kultúra ősfélszékében, Egyiptomban, Théba városa féldomborműveinek átlátszó ruhájú tünderei kezében és a hieroglifek tanúsága szerint ott zengtek macskaből gyártott hurjai az egyiptomi nép templomainak óriási oszlopai tövében a nagy vallási ünnepeken. Ázsiában az asszirok, babilóniaiak és zsidók a hárfának szent áhitatot keltő hangjai mellett imádták kiki a maga istenét, mert a zenének nincs vallása: Dávid, ez a művész-király, a kinek a híré-nevét három ezer év sem tudta eltemetni, pázsitor korában a hárfának csillapító hangjaival üzi el a borot Saul király homlokáról és mint király e mellett a szeráf-zene mellett zengi csodás zsolnárait a szentséges frigyszekrény előtt.

A görögöknél és rómaiaknál, a kik, a nagy szeretet ellenére, a melylyel a tudományokon és művészeteken csüggöttek, nem voltak valami nagyon erősek a zenében, csaknem nyoma vész a hárfának, hogy egyszerre csak Európa északi népeinek kezében zengjen föl újra. A történelmen

lapjai némák arra nézve, hogyan jutott e hangszer Észak barbárainak: a germánoknak, angol-szászoknak és skandinávoknak kezébe. Tán a főniciai, ez az élelmes kalmárnép, vitte föl közejük, hogy borostyánkővet kapjon érte.

Albion és főképpen Írország lett a hárfának új hazája: a druidák az ő hangjával törték meg az őserdők néma csondját; az ötszáz velszi bárd az ő hangjai mellett ment a lángsírba, hogy kísértő lelkük megzavarja a kegyetlen király álmait; a bírdok királyának, Ossziának, komor énekein szinte hallani véljük, hogyan rezgett által a hárfá hurjainak szivertázó hangja; Cromwell katonái ellen a zöld Erinnek fehérruhás szüzei az ő hurjait pengetve lelkesítették a szabadságharcra honfitársaikat, hogy aztán a nekibüszült győzők irtóháborút indítsanak minden hárfá ellen Írországban.

Az ír nép képelete gyönyörű regét szőtt erről az ő nemzeti hangszeréről, melyet a legnagyobb ír poeta, Moore Tamás, remekszép költeménybe foglalt, ime:

„Ez a hárfá, melyet most számodra följajtok, édes kincsem, a tenger mélyén éneklő szíren volt hajdanában, a ki éjente gyakran a csillogó habokon át a zöld parthoz lebbent, hogy meglássa imádotját. Amde hiába szeretett! Szerelme tárgya ott hagyja epedni és könyveinek árjával fürösztéri aranyfüreit a vak éjszakában, miglen az ég, megkönyörülve egy ily gyöngéd és igaz szerelmen, a tenger szízeit imez édes hárfává változtatta: és márvány-keble vagy emelkedett, arca rózsái úgy feslettek, mint annakelötte; hab-teste kecsesen hajlott meg; hajának könyektől csepegő ragyogó fürtjei becsarkáltak hó-karjait

és aranyhurokká varázslódtak. Innen van az, hogy ez az édes hárfá hosszú időn át egybevegyítette a szerelm szózatát a fájdalom szivertázó hangjával, miglen te, édes kincsem, elváltaszta őket, arra tanítottad hangjait, hogy csak szerelmet zengjenek a te édes közeledben, és csak fájdalmat, hogyha elhagysz.”

Az ír bárdok versenytársakra találtak a hárfában a finneké, akik énekesei a hárfá égi hangjai mellett zengtek nagyszerű hőskölteményüknek, a Kalevalának runáit s énekeit. Egy ilyen finn hárfá, melynek finnül kantele a neve, nekem is birtokomban vagyon.

Északról aztán eljutott a hárfá a Rajna mellé, onnan Dante honába és Franciországba, ahol a középkorban ott ragyogott a vándor trubadúr kezében kunyhóban és palotában egyaránt.

És mégis ilyen dicső mult után a XVI. században ez az isteni hangszer csaknem haldokolni kezd, mert megmarad gyermekked egyszerűségében akkor is, amikor a többi hangszer: a flóta, viola, trombita, mind tökéletesedik és — föltalálják főversenytársát, a zongorát! Így tengeti-tengeti életét 1720-ig, amikor egy német hangszergyárosnak, Hochbruckernek, az a merész és szerencsés ötlete támad, hogy a hét alaphangnak megfelelően hét pedált alkalmazzon. Ebben a formájában kegyébe fogadta s dívatba hozta a francia udvarban a szerencsétlen Mária Antoinette, aki maga is szépen játszott rajta. Édes, bűvös játékszerre lett ottan a szép hölgyek kezében, akik rajongtak érte, mert kecses és Watteau-fajtájú képekkel ékes idomáihoz tapadva, jobban érvényesült a női báj, a finom hajlasi kéz, a pi-cinyke láb és kísérete a zongoránál gyöngédebb.

Mai lapunk 4 oldal.

Liberális fenekedés.

Székeshelyi újr., febr. 21.

Körülbéli öt éve lehet annak, hogy a Budapesti Hírlap hasábjain egy vallásyalázó regény látott napvilágot. Szóvá tettem a dolgot, felhívtam rá a lap olvasóinak figyelmét. Bár csekély eredményt értem el, de szavam mégsem hangzott el hiába. Néhány pap Fejérmegyéből visszaküldötte azt a lapot, mely katolikus olvasóinak vállain kapaszkodott a magasba, katolikus előfizetőinek pénzén szerezte József-köruti palotáját a amely hazug, színtelen liberalizmusával talán a legtöbb érdemet szerzett a magyar katolikusok ontodatának elringatásában.

Ez a nagy lap, mely irigyléseméltó ügyességgel és eleganciával járja tojástancát immár harmincegy éve a magyar közélet porondján, mely előkelő papi összeköttetésekkel dicsekszik s alkalomadtán előkelő papokkal szemben könnyelműen gorombáskodik (Fischer-Colbrite püspök esete), mely bár ezer és ezer papi asztalra kerül napoként, de azért egy szemhunyorítás nélkül közlő időről-időre idétlen pletykákat a Vatikánból; a Budapesti Hírlap, melynek méltóságos fő-fő-je bizonyos időközökben zenög tárogatószóval hirdeti a jövődó idők magyar imperializmusát s a mellett szán-szén egy kompániába áll a hazátlanság fő-apostolaival, a Pikler Gyulákkal és Jászi Oszkárakkal; mondom, ez a Budapesti Hírlap újabb ismeretlen okból ismét nagyon helytelenkedik. Persze, mint mindig, úgy most is a keresztény ügy rovására.

Vasárnapi számában valóságos a nagyzási hóbort számlájára irandó illetlen hangon támadja *Rezkovszky* Istvánt a néppárt s a képviselőház alelnökét, csak azért, mert ez utóbbi nem hajlandó a magyar újságcsinálásban élő minden zsidógyereket zseninek tartani. Mondom, az a vasárnapi hang igen illetlen volt, egy fogatlan, ves piaci kofa szájába illő s épen nem méltó a B. H. úgynevezett *előkelő színvonalához*. No de ki tehet róla, ha egyszer haragudott!

Keddi számában egy kellemetlen ügyben vállalkozott a fogadatlan prókátor szerepére. A

ven simult Garatnak érzelmes románciához. A világ magasztalta, de a komoly művészektől panaszok kaptak rá, mert egy igen fontos lépés hiányzott még a tökéletességhez: minden kótát csak egy félhanggal lehetett rajta a pedálókkal emelni; ki kellett találni a módját annak, hogy b-molizálni lehessen őket, ehhez pedig az kellett, hogy a pedálók egy teljes hanggal bírják emelni őket.

A hallhatatlan Erard Sebestyéné a dicsőség, hogy 1810-ben megalkotta a mai modern, kettős pedálhárfa. Ez a lángeszű hangszerművész találmányával a hárfa egy csapásra az összes hangszeres királyává tette tökéletesség dolgában, mert a mai hárfa könnyű szerrel alkalmazkodik a modern zenének minden hangneméhez. Ez a mai fölséges hangszer csend-durban van hangolva; negyvenhat darab, hat és fél oktavát kitevő hurja birkabélból van gyártva, kivéve a tíz legmélyebbet, amelyek részben érczel, részben selyemmel vannak átfonva: könnyebb elmozdítás végett minden ces kékre és minden fes pirosra van festve rajta. A hurjait pengetik és a pengések minősége adja az eltérő hangszíneket; nemcsak egyes flageolet-hangokat lehet adni rajta, hanem akkordban is; nagyon érdekes rajta az egyszerű és ket-tősfogású glissánvo; nagyon nehéz a trilla és a lánctrilla. Lehet rajta játszani az erősségnek minden fokán. Az egyik hurt cis-re, a másikat des-re taposva, pompásan utánozza a dobolást; megszólalásig utánozhatók rajta az énekhangok is. Sokkal nehezebb rajta játszani és sokkal drágább, mint a zongora, ami jobban megvédi a kontárokotól. Különten nagy tévedés volna, ha valaki a hárfa zongoraműveket akarna előadni. Hiszen a két hangszer a nap s az éj; merőben

néppárti „Alkotmány” hasábjain tudvalegileg hevesen és úgy látszik, nem ok nélkül támadja *Göröcsöni* Dénes budapesti főreáliskolai tanár az Orsz. Tanáregylet haladópartii elnökét *Beóthy* Zsoltot. Sok „akarnok”-nak nem tetszik ez a támadás s ezek nevében *Bodüss* Jusztin bencés tanár gyújtott a közelmúltban tömjént *Beóthy* Zsoltnak s tapasztott flastromot a méltóságos főrend sajtó sebeire.

Hát biz ez csunya, elhibázott dolog volt s ami a fő, időszerűtlen is. A tudós tanár ur sokáig aludt s így nem tudja, hogy ma már nem a liberális, kereszténytelen iránnyal való kacérkodás az eszköze annak, hogy egy szerzetes tanár „magasabbra” jusson. Ma már hala Istennek, nem „sic itur ad aua”! Alég csunyább volt a tanár ur szerepének az a része, mellyel még a rossz-nevelésű madarat is megszégyenítette, hogy tömjénezés közben nagyokat rugott nemcsak *Göröcsöni* Dénesen, hanem a kereszténység érdekeiért vívott élethalálharcban első sorban álló „Alkotmányon” is. A Budapesti Hírlap keddi számában, ő tudja miért, hasábjain hozta ennek a magáról megfélemlített szerzetes tanárnak ildomtalan beszédét.

Szerdai számában a néppárt ellen intéz országgyűlési referációjában sörök között galád támadást miközben a nemzetiségi *Székcsák* Ferencet csakhogy homlokon nem csökölja.

Hát kérem, mindennek van határa! Ahhoz semmi közünk, hogy egy magát színmagyardnak gerálé lap napokon át áradozik az öröm és boldogságtól írva a Wertheimstein Rózsika fénys s a magyar névre-ragogyó fényt-árasztó esküvőjéről. Ahhoz sincs közünk, hogy miként szolgálja a nagy magyar Rákosi Jenő a Pikler-Jászi „mi tudósok” társaságában a magyar imperializmus eszméjét.

De az már nagyon közelről érdekel bennünket, hogy egy, jórészt katolikus pénzén szerkesztett, katolikus közönség által mohón olvasott lap nap-nap után a legildomtalanabb módon támadja azokat a férfiakat, kik előttünk minden tiszteletre méltók, mert ügyeinket önfeláldozó bátorsággal és lankadatlan munkával támogatják,

elütők rajtuk: a hangszin, kötőjelek, ujjazat; a hárfán a kisujj nem is játszik. Csak a világ legnagyobb hárfása, *Parish-Aivars* (1808—1849), a kit hálás kora, a XIX. század, a hárfások *Paganini*-jének nevezett el, merre és birta óriás tehetségével játszani rajta a legnehezebb *Chopin*-etude-öket is.

A modern hárfá Berlioz-tól kezdve az orkeszterben is nagy diadalokat aratott, Berlioz, Meyerbeer, Gounod és kivált *Wagner* érvényre tudják emelni és fölséges szimfónikus hatásokat csalnak ki belőle. A zenekarban az örzékek elragadtatását, a lélek önkívületét fejezi ki legkivált; olyan benne, mint az égi jelenségek visszhangja: így Gounod *Faust*-jának börtönjelenetében; *Wagner*-nél a *Walkür* kikelet-dalában s ugyanott a tűznek csodálatraméltó igézetében; és *Haydn*-nak *Haldokló* Krisztusában, a hol a hárfák osztozni látszanak az egyetemes fájdalomban.

A párisi híres *Musée Instrumental* duplekodik minden korok és idők hárfáiban: akadt ott ir, egyiptomi, anámi, kongói, japánországi és trubadur-hárfa. És van köztük ott egymás mellett két pazar díszű, mesteri alkotás, melyeknek, ha meg tudnának szólalni, talán immár örök időkre néma hurjai, szomorubb, meghatóbb történetet nem mesélne hangszer e világon: az egyik a *Mária Antonette*-é, a másik a *Lamballe* hercegnőé. A királyné és híve, a szépséges szép hercegasszony, egykor sok-sok boldog estét töltöttek el együtt a *Trianonban*; egyesítve hárfáiknak büvös-bajos akkordjait. Aztán valami kis szívügyön összekulönböztek és a finom női lélek hamar szétrebben, hogy a megpróbáltatás órájában annál gyorsabban összeröppenjen újra: a hú

és védelmezik, azokat az intézményeket, melyek ma Magyarországon a végkép letörni készülő kereszténység utolsó bástyái.

Sajnos a katolikus százezer holdak milliókra rugó jövedelme még mindig nem képes arra, hogy belőle egy olyan keresztény napilap teremessék, mely (mint a „Zászlónk” c. ifjúsági lap) sikerrel vehesse fel a küldelmét a színtelen, vagy épen ellenséges zsidósájtóval. Azért más uton kell érdekeinknek — legalább egyelőre — védelmére kelünk; más módon tennünk arról, hogy a pénzünkön fenntartott lapok támadásait visszaszorítsuk.

Helyén valónak tartanám, ha vidéki katolikus lapjaink minél hangosabban tiltakoznának az entileli újság helytelenkedései ellen s a katolikus közönséget felbresszések abból a gyámoltalan színyadozásból, mely a legalkalmasabb arra, hogy az ellenséget az illendőség határain túl is vakmerővé és szemérmellenne tegye.

Miles.

A néppárt becsülete. A néppárt kebeléből kiebrudalt tót tulzó *Székcsák* Ferenc árva megyei képviselő próbálta magát a képviselőház keddi ülésén tisztára mosni a néppárt támadásaival szemben. Maga a néppárt írárt való rokonszenvről épen nem vádolható *Pesti Hírlap* azt írja, hogy: „becsületszavát akarta megvédelmezni a hétfői támadásokkal szemben, de bizony ez nem igen sikerült neki.” Az atyafi persze rugott, harapott egykori kegyerádó gazdáin, ahol tette. Mint legsúlyosabb vádat, azt vágta a néppárt fejéhez, hogy ez is összeköttetésben állott valamikor a mostani tót tulzók vezetőivel, köztük *Hlinkával*.

A néppárti *Ernst* Sándor a következőkben választott *Székcsák* ostoba vádaskodására:

Azokért, amiket *Székcsák* Ferenc képviselő ur rólam elmondott, illetőleg felolvasott, mindenkor szívesen olvállalom a felelősséget. Hiszen méltóztatott látni t. Ház, hogy azokban egyáltalán semmi kompromittáló nem volt. *Székcsák* Ferenc képviselő ur azt hozta fel, hogy én *Hlinkával* levelezésben voltam. Igen, de miért, nem említi fel a képviselő ur azt,

barátnó is a nagy forradalom első villámainak cikázására visszarohan a királyné kebelére, hogy a szívet szorongató aggodalom néléz óráiban a nagy mesterekben: *Gluck*-ban, *Sacchini*-ben, *Picini*-ben keressenek vigasztalást. De a szörnyű vihar kitor és egy rémséges napján a hercegasszony anygal-fejét, a melytől megittasulva, híres költők zengtek egykor mámorító szerelmi dalokat dárdára tűzve hurcolja tova a diadalittas tömeg, midőn im' egyszerre csak egy hárfának mindent átható hangja zengi tul a rémeszavajt: a hercegasszony ékes hárfája egy sansculotte kezében a ki azt a kirabolt palotából odavonszolta, hogy a sorsnak rettentő gunyjaképpen vad melódiát verjen ki rajta tragikusán szörnyű gyászzenél.

Ime, kaleidoszkopban a hárfa ezeréves története. A sorsnak sajtáságos rendelkezése, hogy a hárfá, a mely a legrégibb hangszer a világon, a melynek száza zengtek ezer meg ezer évvel ezelőt Salamon templomának fölavatásakor, ma a legujabb és legismeretlenebb mindannyija közt. Hanem dereng immár számára egy szebb, a multnál és mindannyiánál fényesebb jövőnek hajnala: mert hiszen ez nem a *Dávid* hárfája többé a mely *Saul* király fölzaklatott idegét meg-megnyugtatta; sem az a hárfá, melylyel az egyiptomiak isis misztériumainak komor dalait kísérték; sem az a szerény kis hangszer, a melyet híres festők akasztottak a szeráfok kezébe; sem a bárdoké, sem *Mária Antonette*-é, hanem most és időtlen-időkig az a hárfá, melyről a költő legszebb álma álmodik, a mely tud sírni és énekelni: könyeket facsarni és mennyekbe ragadni egyaránt!

hogy vele is jóbarátságban voltam? Hiszen még egy esztendővel ezelőtt közöttünk összekötöttes állott fenn. Most ezt fel sem említi. *Ez irtam önnek is, meg Hlínkának is, amíg a néppárt alapján állottak. De amikor ezen alapról letértek, többé sem önnel, sem Hlínkával szóba sem állottam.* Hogy ha valaki a tót nép közül hozzánk, a néppárthoz akart jönni és elfogadta programunkat, akkor szívesen fogadtuk őt, abban a tudatban, hogy hazafias szolgálatot teszünk, ha mi őt szívesen látjuk a magunk táborában és nem küldjük el.

Hogy e komoly helyről jött, világos és korrekten beszéd dacára is miért fogja a Budapesti Hírlap a tót Szüksécsáknak pártját és miért izetlenkedik a néppárttal szemben, az ő tudja. Okos ember ezre itt megáll a Rákóczi-ökvetetlenkedése dacára is tisztának látja azt a pártot, melynek, úgy látszik, napról-napra nagyobb bűne az, hogy keresztény.

Elismerés. A katolikus kör októberi Rákóczi-ünnepélye óta Székesfehérvár közönsége előtt is rokonszenves emlékü *Görcsöni* Dénes budapesti főreáliskolai tanárt megleghangyú nyílt levélben üdvözi a kalocsai szeminárium tanári kara azon megtámadtái alkalmából, melyben a liberális vizeken evező *Bódiss* Jusztin bencés tanár részesítette.

A nyílt levél a többek közt ezeket mondja: Azon kevesek között, kik az egyház érdekében síkra szállottak, mindig első sorban láttuk uraságodat, ki hitvallói bátorsággal és nagy tudománnyal verte vissza a támadásokat. Őszinte tiszteletet éreztünk azon törekvése iránt, hogy a magyar tudományosság mezejéről a kufárokat és kontárokat leszorítani igyekezett.

Annál nagyobb a megbotránkozásunk, midőn azt kellett olvasnunk, hogy éppen egy pap vetemedett arra, hogy uraságod működését leszója, kisebbítse. Szomorú esemény ez, mert világosan látjuk belőle, hogy vannak a magyar papok között olyanok, kik az egyház igaz érdekeit képesek az ellenség tetszésnyilvánításáért feláldozni. Hogy ezen eljárása a bencésrend mit szól, nem tudjuk. *Mi azonban udorral és megbotránkozással fordulunk el az ilyen szerepléstől.*

A nyílt levelet tizenegy tanár ember írta alá, élükön Dr. *Valihora* Ágoston kanonok igazgatóval. Helyes! Becsüljük meg a mi embereinket. Ez is a katolikus összetartozandóság és öntudat megnyilatkozása.

UJDONSÁGOK.

Székesfehérvár, febr. 21.

Beszélgetés egy kivándorlóval.

A közlekedési akadályok miatt vonatunk egy kis állomáson vesztegelt. A vegyes közönség között volt hét erőteljes, javakorabeli munkás, akiknek beszélgetéséből csakhamar kivettem, hogy Amerikába utaznak. Elhatároztam, hogy beszédbe elegyedem velük:

Amint veszem észre — mondám — önök Amerikába készülnek és nem fáj a szívek itt hagyni hazájukat, családjukat, mikor az is megtörténhetik, hogy soha sem térnek többé vissza.

Dehogy nem fáj! dehogy nem fáj! mondja az egyik s mindnyájan nagyot foházkodtak, de hát mit csináljunk, ha itthon megélni nem tudunk. Bocssáson meg az ur, nem tudom, hogy tiszteljem, annyit látok, hogy derék magyar ember és alig is ezerholdas, mert barátságosan szóba áll az ilyen szegény hontalan emberekkel.

Nekem nagyon rosszul esik, ha azt kell tapasztalnom, hogy derék honfitársaim kivándorolnak. Mondják meg tehát egész őszintén, hogy mi a panaszuk?

Hát ezt még kérdezi az ur, aki ujságokat

olvas. Hát a legfőbb panaszunk az, hogy mivelünk senki sem törődik. Pedig higgye el, ha mi azt tapasztalunk, hogy a mi sorsunkkal jókarralag: törődnek az urak, vagyis hogy van-e keresetünk, egészségünk, kenyérünk és hogy emberséges bánásmódban van-e részünk, biz Isten másképp gondolkozni, de így kénytelenek vagyunk azok után indulni, akik mellettünk szólnak. Nekünk az aratás és cséplés alatt annyit kell keresnünk, hogy abból egész éven át megtudjunk élni, mert télen át nincs kereset, de azért a birtokosok fizetnek csak annyit akarnak, hogy abból tőlre semmi sem marad. Egy családos cselédnek, ha van annyi bére, hogy egy évben 400 koronát kitesz, arra már azt mondják, hogy az elég, pedig jól tudják azt, hogy drága a csizma, ruha, élelem; husra, borra nem is kerül.

Azt ígrik, hogy lesznek új lakások, minden család külön szobát kap, de csak tíz esztendő múlva. Lesz új cselédtörvény, no abban sem lesz köszönet. Hiszen ha szívük volna, hát már régen véget vetettek volna az újévi cselédváltásnak. De nem törődnek azzal, hogy mint az idén is történt, az a szegény cseléd hízva tartban hurcolkodott családjával, állatjaival új helyére, megbetegedtek a gyermekei, elpusztultak apró állatai és agyonfázva éjszakára érkezték meg a jéghideg szobába. De persze ebben az időben legjobban ráérnek az igás fogatok, ez előbbre való, mint a szegény ember családjának az élete, egészsége. Április elején a mikor legjobb volna a cselédre nézve a hurcolkodás, akkor persze már erősen megy a külső munka, akkor már nem fizeti ki magát a cselédzállítás.

Nóde lássa édes barátom — vágtam közbe — hiszen némely helyen olyan követelésekkel álltak elő a munkások, hogy azt a nagybirtokosok nem bírják kielégíteni, hacsak ráfizetni nem akarnak a gazdaságukra.

Igaz — felelé — magam is belátom, hogy sok amit követelnek. De miért tették ezt? Mert ugyis tudják, hogy alkura megy a dolog, a sokból mégis könnyebb engedni, mint a kevésből. De ép így mi is mondhatjuk azt, hogy a nagyurak meg nagyon is keveset ígértek. Nem is annyira ezen mulik a dolog, hanem a bánásmódon. Mert könnyű ott boldogulni, ahol emberségesen bántanak a szegény emberrel, ott sokkal többet eltűr és elszenvet, mint ahol folyton üzik-hajítják, mint az állatot, se pihenője, se ünnepeje, se vásárnapja még nyugodt élete sincs.

Az sem igaz, amit ránk fognak, hogy nekünk se Isten, se haza nem kell. Bizony mi jó keresztények és jó hazafiak vagyunk, és nem is örömet megyünk el, de ha egyszer nem tudunk megélni. Higgye el uram, ha a földbirtokosok jószántukból tettek volna meg a szegény emberrel azt a csekély jót is, a mit az újabb időben kénytelenségből megtettek: semmi baj se volna. És ha meg most sem tesznek jó szantukból a szegény emberrel annyit, a mennyit az megérdemel és megszolgál, úgy ne számítsanak arra, hogy jó munkásokat kapjanak. Ha a törvényalkotásnál meghallgatnák a munkásokat és cselédeteket is és rendeznék a szegény ember sorsát, majd akkor lenne jó és igazságos törvény, a mely megszabná a legkisebb munkabért, a melynek kevesebbet fizetni nem volna szabad. Sok bajt tudnék még elmondani, a niből meglátná az ur, hogy nekünk igazunk van...

Igyekeztem lehetőleg hűségesen reprodukálni ezt az érdekes és aktuális természetű beszélgetést, és mint akit a dolog közvetlenül nem érdekel, — minden kommentár nélkül. *Egy utas.*

— **(Kinevezés.)** *Kemény* Imre dr. vármegyei közigazgatási gyakorlatot a belügyminiszter *Gyapay* Pál esztergommegyei főispán mellé főispáni titkárrá nevezte ki. *Kemény* dr. eddig a váli szolgabírói hivatalhoz volt beosztva, ahol pártatlan s lelkiismeretes működésével a közönség osztatlan szeretetét s becsülését vívta ki.

— **(Fűrész vacsora.)** Abból az alkalomból, hogy *Fűrész* József rendőrbiztos 43 évi szolgálat után nyugalomba vonult, a rendőrség tisztikara bucsulakomát rendezett a tiszteleére a Lakatosutcai Obermayer-féle vendéglő helyiségében. A lakoma alatt az ünnepeltre *Reé* István rendőrfőkapitány mondotta az első főlköszöntőt, kivárva,

hogy *Fűrész* József még hosszú ideig élvezhesse nyugdíját, becsületes, szorgalmas munkásságának jutalmát. Felköszöntőt mondhat még *Kerekes* Lajos dr. árvászéki ülnök, *Maron* István számvevő, *Békefi* István közigazgatási iktató és *Szűllősy* Ferenc hírlapíró. Az ünnepelt könyveik meg hatva mondott köszönetet. A társasvárosán jelen voltak: *Reé* István, *Kerekes* Lajos dr., *Molnár* József dr., *Simon* Sándor, *Bierbauer* Viktor dr., *Zavaros* Aladár, *Maron* István, *Krammer* Viktor, *Hübner* Imre, *Fröschl* János, *Bogya* Ferenc, *Szalay* József, *Kisteleki* Károly dr., *Liszt* Ferenc, *Wünsch* Antal, *Németh* Lajos, *Ambach* Géza, *Stelcer* Tóni, *Dorner* József, *Sulyok* János, idős *Almássy* János, *Békefi* István, *Branizsa* Károly, *Ambach* Ferenc, *Kovács* Lajos, *Szűllősy* Ferenc, *Tóth* László, *Kirchmayer* Antal.

— **(A Székesfehérvári Függetlenségi Kör)** e hó 24-én, vasárnap délután 4 órakor a kör központi helyiségében (Ponty-vendéglő) közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó és beszámoló. 2. Pénztárnok jelentése. 3. Számvizsgálók jelentése. 4. Tisztújítás. 5. Indítványok.

— **(Országos Tornaverseny Székesfehérvárott.)** *Várady* Károly tankerületi főigazgató ma átiratban közölte *Havranek* József polgármesterrel, hogy az idén az Országos tornaversenyek Székesfehérvárott fognak megtartatni, még pedig május hó 26-án. A tornaversenyen a Dunántul, Északnyugati Magyarország és Fiume középsíkölainak növendékei fognak résztvenni. A főigazgató átiratában a város erkölcsi és anyagi támogatását kéri.

— **(Közvetlen nyilvánítás.)** Mindazoknak, akik felejtethetetlen édes anyám elhunytá alkalmával részvétüket kifejezni, a megboldogult temetésén megjelenni, koszorút küldeni szivesek voltak, őszinte szívből hálás köszönetet mondok. *Leéb* Imre Bertalan.

— **(Sorozások.)** A sorozások a székesfehérvári járásban április 24. 25. 26. 27. 29. és 30-ikán fognak megtartatni.

— **(Szerelmi dráma Sósikuton.)** Napirenden vannak ma már a korszerű szerelmi drámák. Szomorú jelei ezek is az időknek. Olyan is a mi társadalmi életünk manapság, mint valami ultramodern színpadi szerző szenzációéhes drámája. Telve van házasságtöréssel, csábítással, tiltott szerelmmel. Ezek okozzák a bonyodalmat. Itt nagy izgalom támad aztán s a szemlélő érdeklődve lesi a kifejtet. No, hanem az aztán legtöbbször egyenesen brutális, szinte vérlázító. Híjával van, hogy az erkölcsről ne is szóljunk ezuttal, minden költői igazságszolgáltatásnak. Szakasztott ilyen a sósikuli zsidóknál szerelmi drámája is a parasztleánygyel, amelyről a következőkben számol be tudósításunk:

Sósikuton nem mindennapi esemény történt. *Weisz* Ferenc odaváló zsidó kocsmáros tizenhét esztendő leányába, *Kalcuba* beleszeretett a falu egyik módos gazdájának, *Kuzsely* Andrásnak legényfia, ifjabb *Kuzsely* András. A fiatal leány viszonzotta a legény szerelmét. A szerelmesek csak titokban találkozhattak egymással. A leány kijelentette, hogy lehetetlennek tartja azt, hogy akár az ő szülei, akár *Kuzsely* szülei beleegyezésüket adnák házasságukba. Az egész faluban beszélték a zsidóleány és parasztleánygyel szerelméről. Természetesen ez tudomására jutott a szülőknek is, a kik mindent elkövettek, hogy a fiatalok találkozásait meggátolják. A szülei tilalom azonban nem hogy elidegenítette volna, hanem inkább közelebb hozta őket egymáshoz. A legény végre megkérte a leány kezét, de a szülők kerekén elutasították őt. Az elutasító válasz végképpen elkeserítette ifjabb *Kuzsely* András, a ki végzetes tette határozta el magát. A kiköszarazás után szomorúan járt-kelt a ház körül. Edesapja igyekezett a lelkére beszélni, de sehogyan sem boldogult vele. Február 19-én, kedden hajnalban aztán borzalmas módon számolt le az elkeseredett legény az élettel: megölte *Weisz* Katicát, *acután önmagát*. Hajnalban minden csendes volt még *Weisz* Ferenc házában. A család valamennyi tagja nyugodtan

aludt. Ifjabb Kuzsely András, a ki tudta, hogy Katica melyik szobában alszik, belopódzott hozzá s az alvó leányt revolverrel sziven lötte. A legény erre golyót röpített a saját szívébe is. Mire a lövések zajára a megrémült házbéliek berohantak a szobába, már mind a ketten meghaltak.

— (Vásár.) Váli tudósítónk írja: A községben hátfőn és kedden volt a vásár. A rossz idő, meg a nehéz anyagi viszonyok miatt éppen nem mondható sikerültek. Összesen 140 szarvasmarhát adtak el, magas áron.

— (Öngyilkos aggastyán.) Karkis András 79 éves sárszentmihályi földmiveltéi tegnap reggel halva találták ágyában. Az öreg ember régóta betegeskedett és csak pár nappal ezelőtt is megkísérelte, hogy megválk az élettől. Egy kést akart mellébe szúrni, de ebben megakadályozták. Most az éj sötétjében az ágyban fekve egy betrévával elvágta a torkát s reggelre elvérzett.

— (Késelés.) Kisvelence pusztán lakodalom volt a napokban. Este felé, amikor a násznép táncra kerekedett *Jelinek József* és *Csizmárik István* legények összeverekedtek. A násznép két pártira oszlott és az általánosá vált verekezésben a kések előkerültek. A valóságos csatában *Jelinek József* és öccse *Jelinek István* szenvedtek oly súlyos sérüléseket, hogy felépülésükhöz is kevés a remény. A verekedésből kitolyog *Csizmárik István*, *Nyul József*, *Nyul Károly*, *Nagy Péter*, *Nagy Ignác* és *Csizmárik Mihály* ellen megindult az eljárás.

— (Öngyilkos iparos.) *Prohászka* Ede móri kádarmester valóságos rabja volt a szeszés italoknak. Ritka nap mult el anélkül, hogy *Prohászka* alaposan fel ne öntött volna a garatra. A sok dorbézolás végre is megteremté gyümölcsét. *Prohászka* a napokban öngyilkossá lett, felakasztotta magát. Nagon valószínű, borközi állapotban követte el tetteit.

— (Rendőri hírek.) *Kompakter Mihályné* piaci kofát, mert a szabályrendeleti tilalom ellenére 8 óra előtt bevásárlásokat tett, a rendőrség kihágási osztálya 15 korona pénzbírságra, esetl napi elzárásra ítélte.

— Hagyszabásu zeneestély lesz e hó 23-án, szombaton *Fekete Géza* „Othlon“-kavéházában, ahol a n. é. közönség előtt a *DV.* zenekar fog bemutatkozni. A kavéház tulajdonosa tümeges részvételét kéri a publikummal.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Charlie nénye.** *Szigeti Andor* jutalomjátéka. Ez a darab több évvel ezelőtti szerepelt színpadunkon. S ezért s különösen *Szigeti* kedvéért szívesen ismertettük tárgyát: *Jack Chesner (Magas)* és *Lord Frank Babberley (Déri)* szerelmese Annie, *Spitting unokahúgába (Gerőji)* és *Kittibe Spitting gyámleányába (Beleny)*. Szeretnénk találkozni, de gardedán nélkül ez lehetetlen. Éppen várják *Charlie* nényjét. Neki szánják a gardedán szerepét. A néni azonban nem jöhet. A fiatal urak, hogy találkozás sikerüljön csellel élnek és *Charlie* *Wikehamot (Szigeti)* ültöztetik fel női ruhába s neki kell eljátszani a gardedán szerepét. A leányok roppant hálások a jó néni iránt elhalmozzák csókjajkkal, a mit *Szigeti* érthető örömmel fogad. Közben állítólagos nagy vagyona miatt udvarlói is akadnak, *Chesner* atyja (*Vajda*) és a két leány nagybátyja, illetőleg *Spitting (Bátori)* gyámja, a ki sehogysem akar beleegyezni rokonai férjhezmenésébe. *Szigeti* persze leszedi őket lábaikról s a végén négyszeres boldog házassággal ünneplik az ő *Charlie* nénye zsenialitását, a ki maga is megházasodik s elveszi

az árva *Ellát*, a ki bevallja a jó (ál) néneinek, hogy *Wikehamot* szereti.

A mint látható, a darab élvezhetősége éppen nem szellemességen, hanem a nevelés helyzetek komikumán alapul. S ebbe a körbe pompásan beleilleszt a női ruhába öltözött *Szigeti*, az ő kedves, megnyerő mulattató, kacagató, bolondos játékával. A közönség nem is tett az ő megjelénéséről egész a darab végeig egyebet mint kacagást és ujjat, meg újra kacagott, vagyis oly jól mulatott, a hogy egy nagyon népszerű és nagyon szimpatikus színész játékán mulatni lehet. Mert *Szigetiről* bátran elmondhatjuk, hogy kedves a közönségnek. Egyénisége nagyon magasan áll az átlag színészek sora fölött, játéka pedig szintén megérdemli, hogy a közönség megbecsülje. Meg is becsülte. Oly telt házat, a milyen a keddi volt, nagyon régen láttunk. Az orkeszter is zsufolva volt, a karzat publikuma pedig rogyásig megtöltött minden helyet. Hátha még azok is befértek volna, a kik kisorsultak. Persze volt koszorú, babér, fehérgalamb s egyéb ajándék, taps pedig szinte sok is volt.

Mi ösztönösen örülünk *Szigeti* sikerén s gratulálunk a közönségnek, hogy ilyen színésze is van, az igazgatót pedig arra kérjük, adassa még elő néhányszor a *Charlie* nényjét. A közönség is megérdemli, hogy *Szigeti* mőkáin mulasson, de meg hogy olyan darabot is láthasson, a melyet bátran megnézhetnek a fehérbluzosok is, meg az öregek is és valamennyien jól mulatnak rajta. *bf.*

* **A tolvaj.** Tegnap ismét benutató előadást láttunk. Ismét komoly darab, ismét üres ház. Nöde sebj. Megszoktuk már. A Vigszínház deszkáiról mutatták be *Henri Benstein* idegrázó darabját, *A tolvaj*. Olvassuk valahol és úgy is van, hogy az ifjú *Bernstein* sokkal vénebb róka az öreg *Sardonnál*. Tisztára igaz. Bizonyosság rá a tegnapi darab is. Mi is a meséje? Voysinné annyira szereti az urát s annyira keresi tetszését, hogy még lopásra is képes a kedvéért, csakhogy szép legyen az ura szemében, csakhogy magához bilincselhesse. Pénzt lop *Lagardek* asztalfőkéjéből, hogy tolettjét, pipéjét fűdözhesse. A lopás kiderül ugyan, tette se azonban nem. A gyanyu hamis nyomon indul s *Lagarde* *Rajmond* hára *Fernandera* irányul. *Fernand* a tejfőlösképt, taplószívű gyerkőcök szentimentalizmusával szerelmes Voysinnéba, az igazi tolvajba s mikor felelősségre vonják, heroikusán magára vállalja az asszony bűnét. A férj azonban, a színpadról már jól ismert véletlen segítségével folytan megtudja felesége bűnösségét. Az asszony töredelmesen megvall mindent. A férj a hitűség ördögének lopás útján hozott áldozatot meg csak megbocsátaná, benne azonban már most a féltékenység ördöge támad föl. Gyanut fog: miért volt *Fernand* önfeláldozása. Okát ennek felesége házasságtörésében véli megtalálni. Felesége és a fordulatok lassan-lassan mégis csak meggyőzik arról, hogy felesége tolvaj volt ugyan, de szeretője nem lett senkinek. *Fernand*ot szülei számkivetésbe küldenek, a Voysin-pár azonban fölföldi a valót s maga megy el két évi exziliumba Braziliába. A szerencsétlen kölyök-szerelmes pedig álmodik és vár és sir tovább.

Izgalmas jelenet, az van a színműben elég. De megokolás és cizgájtal nincsen benne.

A szereplők játszani igyekeztek ugyan, szerepüket azonban általában véve nem tudták. *Gerőji* és *Déri* játéka volt a legjobb. *Szigeti* megtette, ami temperamentumából telt, de *Fernand* szerepe talán még sem neki való. *Zambault* szerepe *Hörtes* beugrott ugyan, de mi *Magast* mindenestre szivesebben láttuk volna ebben a fontos szerepben. Talán akkor jobban meg is tanulta volna szerepét, mint így *Lagarde* *Rajmond*ot alakítja.

Szó nélkül nem hagyhatjuk az amugy is kis számú földszinti publikum egy részének viselkedését. A dráma legfontosabb erupcióit, amennyi-

ben azok véletlenül székszuális-vonatkozásba voltak hozhatók, egyszerűen elröhögte. Ha a földszint ilyen, mit várhatunk akkor a karzattól? (h.)

* **Országos papi sematizmus.** A magyarországi latin és görög szertartású világi és szerzetes római katolikus papság *Evkönyv-Névtára* az 1907. évre. Fivatalos adatok alapján összeállította az *Egyházi Közlöny* szerkesztősége. Az „Alkotmány” január 29-iki számában a következőképen emlékezik meg e kiadványról: Ez a kitűnően használható papi sematizmus, mely utóljára 1904-ben lett kiadva, végre ismét megjelent. Ezt is gondos munka, érdemes tartalom és jó izüzi jellemzi. Végiglapozván a 680 oldalas *Evkönyv-Névtár*, elmondhatjuk, hogy derék kis kézikönyv, mely céljának a lehető legjobban megfelel. Az *Evkönyv* a szokásos naptári részekben (melynek görög katolikus részét naptárainkban szokatlan liturgikus pontosság jellemzi), igen gyakorlati rovatokon és táblázatokon kívül egy kitűnő kis budapesti kalauzt tartalmaz, mely minden közérdeklő címet magában foglal. Az *evkönyv* szorosán egyházi részéből kiemeljük a római pápák leghitelesebb jegyzékét, a római legfőbb egyházkormányzat címét és különösen a Magyarországon adományoztatni szokott püspökségek, címzetes és javadalmas apátságok s prépostságok jegyzékét, mely így összeállítva még sehol másutt nem jelent. A prelitikus összeállított könyvnek további s tulnyomó részét a magyar papság teljes névtára foglalja le, mely minden egyes egyházmegye és szerzetesrend személyi státusát közli az 1906. novemberi állapot szerint. A névtár helységnev- és személynev-mutató fejezi be, mely ugyancsak sok munkát adhatott a szerkesztőségeknek. Az ügyes kézikönyv ára 6 korona.

* **Kis Pajtás.** Szerkeszti: *Szepessy László* Piros köntösét szép illeszetre váltva, a nagybójt méla hangulatába ékelődve jelent meg a legújabb, 7. szám gazdag, élvezetes tartalommal. *Szepessy bácsi*: Hamvazás. (Vers. Horn Antal címkéjével.) — *Faic* Irén: Napfényke. (Mese Fáy Dezső rajzaival.) — *Andrika* Károly: Gyermekbeszéd. (Vers.) — *Alhix* Antal után franciából Katalin: Csöppike *Csanika* csinyjei. Eredeti rajzokkal. — *Laci bácsi*: Zsiráfogatás. Egész oldalon illusztrált tréfás vers. — *Vincze József*: A Szózat költője. (Fáy Dezső rajzaival.) — *Szepessy bácsi*: Hivatás. Teljes oldalas képpel. — Szórakoztató Játék, Fejtörők, Tarka barka, Aranykalászkok, oktatóan érdekes Gyermekhírek, Gyermekirodalom stb. derék rovatok zárják az ügyes lapot, mely heti 16 oldalon jelenik meg. Előfizetése (egész évre 6 kor., félévre 3 kor.) a társzerkesztő és kiadó, *T. Pelikán* *Krizsó* címére küldendők: Budapest, VII. ker., Csömöri-ut 16.

Felelős szerkesztő: Dr. HELVEY LAJOS.

Hirdetmény.

Somogy megyében **Pusztabakháza**, Bábócsa vasútállomás mellett parcellázva lesz, a tulajdonosok által. A birtok 1000 hold szép sík földből áll és a gazdasági épületek is parcellázva lesznek. Bővebbet a tulajdonosoknál: **Schwarz** és **Krausz** cégnél Martonvásár, Fejérmegye.

Bárá Kozmitza — (ezelőtt — Mattoni-főle) —
budai
Király-keserüvize
Erzébet-Sósfürdő főforrása.
Enyhe hashajtó.

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladozókat, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, Influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánva.

Mintthogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerárkában. — Ára üvegenként 4.— korona.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

0000027